Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor
Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links
Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

FORENING & MUSEUM

Medlemsblad for Helsingør Museumsforening * Nr. 3 1992

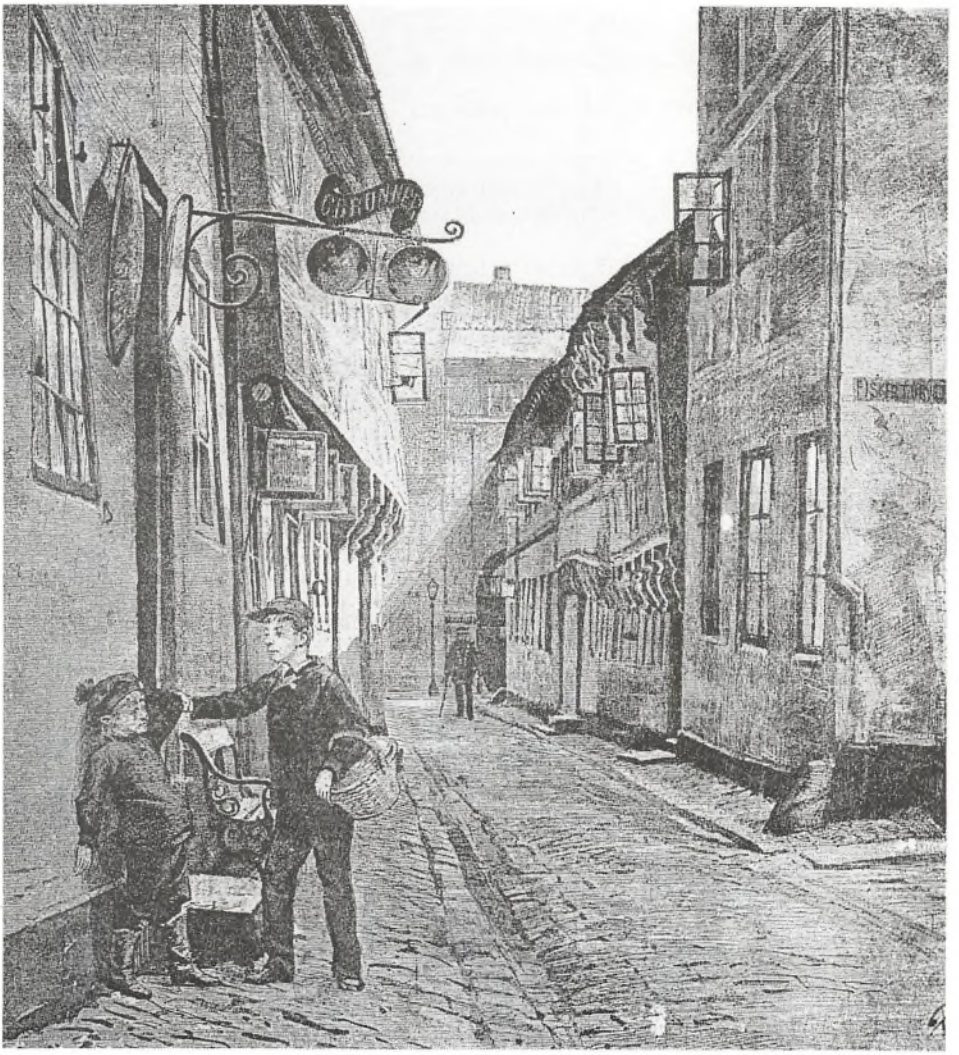

Så er det atter foredragstid

Blandt vore mange tilbud til medlemmerne er den årlige foredragsrække på Helsingør Bymuseum arrangeret af fotograf Ingrid Dora Pedersen. I løbet af sommeren er der sket det, at museet har fået indrettet et nyt fint mødelokale på loftet i bygningen langs Hestemøllestræde. Det betyder, at deltagerne ikke længere skal gå ind ad museets hovedindgang i Sct. Anna Gade, men i stedet benytte kontorindgangen i Hestemøllestræde. Det ny lokale er større og langt bedre egnet til foredrag, så vore medlemmer kan roligt glæde sig til efterårets tilbud:

Torsdag d. 29. oktober, kl. 19.30. Helsingør Bymuseum.

CHRISTOPHER COLUMBUS	Henning Henningsen vil fortælle om og belyse nogle af de mange spørgsmål om Amerikas opdagelse.

Torsdag d. 12. november, kl. 19.30. Helsingør Bymuseum.

JOHANNE LUISE HEIBERG	Pia Wessel fortæller om denne store personlighed og hendes ophold her i Helsingør.

Torsdag d. 26. november, kl. 19.30. Sct. Olai Kirke.

SCT. OLAI KIRKE	Torben Bill-Jessen fortæller om kirkens historie, inventar og gravkældre.

Torsdag d. 10. december, kl. 19.30. Helsingør Bymuseum.

SÅ ER DET JUL IGEN	Ingelise og Ingrid causerer over julen. Det nærmere indhold er en juleoverraskelse.

Forsiden: Et meget sjældent billede af Bramstræde før udvidelsen af strædet i 1884, hvor hele rækken af fine gamle bindingsværksbygninger til højre i billedet blev nedrevet. Dermed forsvandt også det gamle fisketorv på hjørnet af Bramstræde og Stengade. I bygningen til venstre, som i sin tid var købmand Troels Lunds ejendom, findes nu modeforretningen Hennes & Mauritz. Tegnet af Tom Petersen 1883. LBM

Redaktion

Birger Mikkelsen
(Ansvarshavende)

Kenno Pedersen

Lars Bjørn Madsen

Tryk: A-print,
Espergærde

Stof til medlemsbladet modtages meget gerne og bedes indsendt til Helsingør Museumsforening, Hestemøllestræde 1, 3000 Helsingør.

Indhold

Annette Aagaard:
ProMemoria angående C.C. Plums køer.

John Hansen:
Karantænestationen på Søndre Arm.

Lokalhistoriske noter,
v. Lars Bjørn Madsen.

Benny W. Hobel:
Værtshuset Risbergs Kælder.

Ole S. Thamsen:
Lidt om Sophienholm ved Øerne.

Pro Memoria angående C. C. Plums køer.

af Annette Aagaard

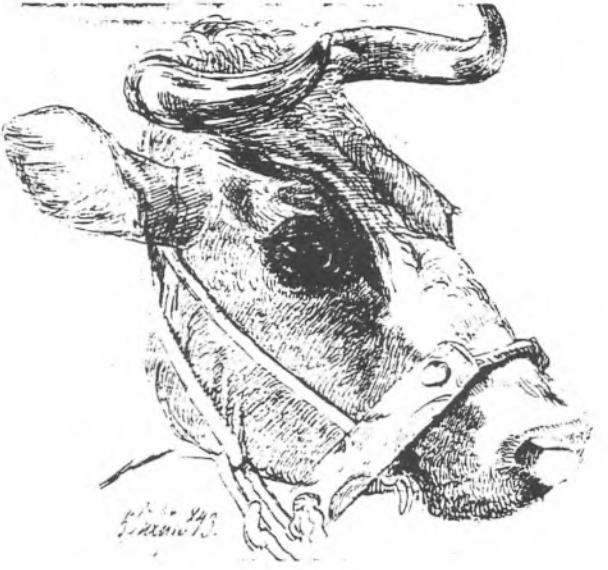

I gamle skøder og lignende papirer, støder man ofte på sager, der har verseret for Helsingørs Raadstue ved flere møder, men som i dag bare forekommer pudsige, og for os at se ret uvæsentlige. Men for dem, det dengang vedkom, har det nok forekommet at være en vigtig sag.

Således har en strimmel jord ved Søndre Strandvej gennem 1700-årene givet anledning til mange retssager og stridigheder, bl.a. mellem to kendte Helsingør-borgere, Jean Jacob Claessen og C.C. Plum. I det følgende skriver Plum til Claessen i 1787 i en lidt mere speciel anledning (stavningen moderniseret):

»De gav mig Tilladelse den 22. forrige Maaned at lade tøjre tvende Køer paa den Strimmel Jord langs med Stranden, som strækker sig i Længden fra Enden af min Tømmerplads til den saakaldte Skansøre. Men Dagen derpaa den 23. lod Hr. Hans Hellesen [*som havde lejet jorden af Claessen*] optage disse 2 Køer med deres Tøjr. Jeg anmeldte straks samme for Deres Veldædighed med Begæring, at De ville forsvare Deres Ejendom og føje Anstalt saaledes, at jeg igen kunne bekomme mine Køer. Det er mig ogsaa bekendt, at De haver gjort, hvad en fredelig Mand kunne gøre, jeg ligesaa, men Hr. Hellesen har været ubevægelig. At De og jeg har haft Taalmodighed, har været med den Tanke, at Manden skulle fortryde sin Forseelse og godvillig udlevere bemeldte 2 Køer, for at han ikke skulle blive prostitueret, at han ved Auktion vil bortsælge disse 2 Køer. Saa tilkommer det Deres Veldædighed at lade tage det fornødne ved Auktionsforretningen, og hvordan end Udfaldet bliver, saa maa De ikke fortryde, at jeg holder Dem for den Mand, der skal være mig ansvarlig til mine Køer eller sammes Værdi, da de blev optaget, saavel som Udbyttet, jeg imidlertid kunne have haft.

Beregningen er saaledes: 1. De to Køer skal koste 50 Rigsdaler. 2. Fra Optagelsens Dato den 23. Maj til i Dag Auktionen holdes, som er 32 Dage, i hvilken Tid jeg med stort Besvær har maattet købe og fra langt liggende Steder ladet afhente Mælk, beregnes i mindste for hver Dag 2 Mark og 4 Skilling. 3. For Tøjret de bar, som tillige med Køerne er borttaget, 2 Rigsdaler. 4. Betaling for det Bud, som jeg nogle Gange har udsendt for at faa disse Køer, 1 Rigsdaler. Ialt 63 Rigsdaler 4 Mark, hvilken Summa Deres Veldædighed behager til mig at

betale imod Regress Hr. Hellesen.«
Sagen går videre. Hvis Hellesen »straks og uden udflugt« vil betale den forlangte sum, så vil Plum selv ordne sig med Claessen; men nej. »Hr. Schou, som var mødt paa Hr. Hellesens Vegne, kunde ikke indlade sig i nogen Betaling, ej heller ville han sætte Køerne tilbage, hvor han havde taget dem, men paastaar dem i Dag ved Auktion bortsolgt for derved at gøre sig betalt for det Foder, som af dem er blevet fortæret, da Mælken ikke har betalt Foderet. Hr. Hellesen fremturede i sin begyndte Selvraadighed, saa meget mere som disse Køer, straks da de var blevet optaget, er blevet affordret.«
Der udnævnes nu 2 kyndige mænd til at vurdere køerne i pris og alder:
»vi har befunden den ene af Kulør blakbroget, 10-12 Aar gammel, til Værdi 12 Rigsdaler; den anden sort, 10-11 Aar gammel, samme Værdi.«
Og køerne bliver solgt og indbringer Hans Hellesen 24 Rigsdaler.
Branduretfærdigt, synes man. Men hele historien munder ud i, at jorden slet ikke tilhører hverken Plum eller Claessen, »da Magistraten ved Byens 16 Formænd paa ingen Maade kunne afhænde Hans Kongelige Majestæts Forstrand, og der paa denne Bevilling ikke er fulgt nogen kongelig Confirmation«. Hans Hellesen bliver syg og dør, og den pæne Plum vil ikke forfølge sagen om køerne. Men jorden kæmpes der videre om, fordi den hører under Bergmandsdal Teglværk, og det har været vigtigt for ejeren at have adgang til stranden for udskibning af sine sten.

KARANTÆNESTATIONEN PÅ SØNDRE ARM *af John Hansen.*

Da jeg sad og læste i Kennos, Korses, Aagaards, Lars´ og Toms H-H-jubilæumsskrift »Den Sejlende Bro«, og nåede til side 75; så fik jeg en klump i halsen, thi karantænebygningen på billedet var jo mit andet barndomshjem.
Det lyder måske mærkeligt, men i perioden 1929-1941 tilbragte jeg en stor del af tiden på Karantænestationen, bl.a. otte juleaftener.
Det kræver selvfølgelig en nærmere forklaring, og den er, at min far i den pågældende periode var ansat ved Helsingør Lodseri, og Karantænestationen på Søndre Arm (det hed det dengang) var natstation for lodsvæsenet fra kl. 18 om eftermiddagen til 8 om morgenen. Den øvrige tid foregik arbejdet i Havnegade ved siden af Jernbanehotellet.
De otte juleaftener har også en forklaring: En vagt på lodsstationen var dengang 38 timer, d.v.s. mødte man mandag kl. 18, så havde man først fri onsdag kl. 8; og så mødte man igen torsdag kl. 18. Det betød, at min far kun havde fri hver tredie juleaften. Det ene år mødte han kl. 18; så havde vi spist først og gik med ud på stationen. Det næste år var han vagt, men kom dog hjem og spiste mellem kl. 18 og 19.30, og så traskede vi igen ud på Søndre Arm. Den tredie jul havde han fri.
Det kan lyde trist at holde jul på en lodsstation, men det var det bestemt ikke. Da lodsbåden 3 gange om ugen sejlede post og proviant til Lappegrund Fyrskib -og det var lodsformanden, der valgte leverandørerne- så mødte de op (for ikke at miste leverancerne) med rigelige forsyninger af alt, hvad hjertet kunne begære, og det i overflod.
Jeg vil nu beskrive Karantænestationen, som jeg husker den, og det er fra omkring 1932 til 1941. Det var en kvadratisk bygning på 6 x 6, måske 7 meter i to etager; stueetagen blev benyttet af havnevæsenet og førstesalen af lodsvæsenet. De fire tagflader strakte sig som en pyramide op til en platform i hvis midte stod en flagmast med signalrå. Omkring flagmasten var der et stativ med seks kurve; det var to ku-

gler, to kegler og to timeglas. Kurvene var flettet af vidjer og tjæret (det blev de en gang om året). Disse kurve blev i forskellig sammenhæng benyttet til storm- og kulingvarsler for skibsfarten i Sundet. På fotografiet i bogen kan man se en kegle med spidsen opad og en med spidsen nedad på råen til venstre, og til højre er der et timeglas. Omkring flagmasten var der en lidt større kugle i 2 halvdele. Hver dag kl. 12.50 blev kuglen hejst godt halvt op på masten, kl. 12.55 blev den hejst helt op under råen, og kl. 13.00 blev den udløst og faldt ned på sin plads igen; den havde nu signaleret GMT. Det kunne nogle gange være en barsk fornøjelse at stå et kvarter på toppen i al slags vejr.

Stuetagen var jeg sjældent i, så den husker jeg ikke så meget om. På førstesalen derimod, var der 2 rum; det første var vagtstue. Her var der mod syd et godt gedigent egetræsskrivebord med en skriveplade, en bordlampe med grøn/hvid porcelænsskærm, et skrivesæt, en Nelson kikkert og et askebæger. Stolen havde læderbetræk og på gulvet stod en spytbakke.

På den modsatte væg var der en læderbetrukket briks med en pølle og et par grå uldtæpper; et bord og to stole ved det østlige vinduc. Ned fra loftet hang en »søvnig« glødelampe med grøn/hvid skærm, og der var endnu en spytbakke. På den vestlige væg, lige inden for døren var der et skab med søkort, en reol med signalflag og i hjørnet en kakkelovn.

I det andet rum, som var lidt større, var der på den nordlige væg fire køjer, -der havde vist oprindelig været seks- underkøjer og overkøjer. De stammede fra den gang bygningen fungerede som karantænestation. De stod altid opredte med blå/hvidternet betræk og et sammenlagt uldtæppe i fodenden. Her kunne de afhentede lodser overnatte, hvis sidste tog til København var kørt. På den modsatte væg var der nogle garderobeskabe, og heller ikke her manglede den uundværlige spytbakke.

På øst- og sydsiden var der to vinduer på hver etage; jeg mener at nordsiden kun havde blindvinduer. På vestsiden var der indgang, og til venstre for den var der et frostfrit toilet. Afløbet herfra var ført ned til anløbsplatformen,

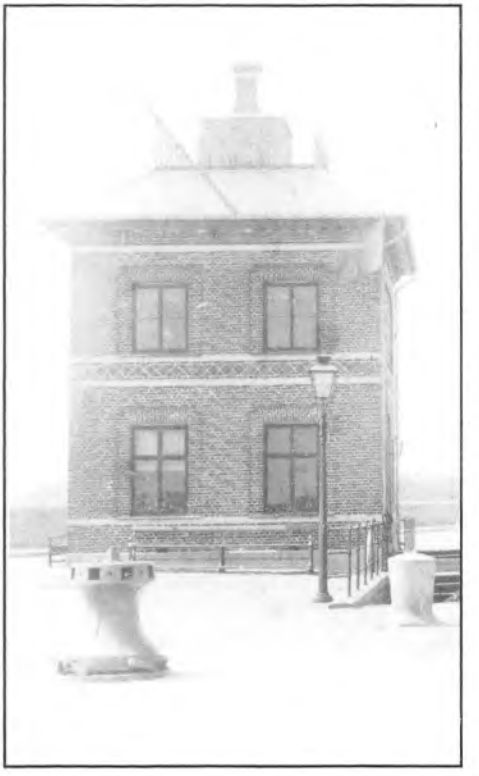

Karantænevagthuset fotograferet omkr. 1886, da den var nyopført. I 1839 opførte karantænevæsenet sit første vagthus på denne søndre havnemole. Det var en en etage høj træbygning med pyramidetag. Herfra kunne karantæneofficianten udspørge hver skipper, der passerede i båd på vej ind til Øresunds Toldkammer, om skibets sundhedstilstand, hvorefter han rakte ham en »billet« i en kløftet stok, inden turen gik videre til karantænehuset foran toldkammerbygningen. I 1858 efter sundtoldens ophør, fik karantænehuset flere funktioner, bl.a. som domicil for lodserne. Derfor blev bygningen forhøjet til 2 etager og mindede påfaldende om den afløser som fotografiet viser. I Illustreret Tidende, bd. 3, 1862, s. 349, kan man se et billede af den gamle toetages bygning.

hvor der under molen var et pissoir, så afløbs-

vandet gik direkte ud i havneløbet. Det var før miljøaktivisternes tid!

Bygningens sydgavl var speciel. Trods fire vinduer, var der på facaden malet en kompasrose. I etageadskillelsen var der lejret en kraftig aksel med et kædehjul, og på enden var der monteret en støbejernsviser i form af en kompasnål. Nederst på bygningen var der et spil, også med kædehjul og låsepal. Med dette kunne man stille viseren i den rette position, og sammen med kurvene på signalråen, kunne man underrette de søfarende, der var på vej ud af Sundet.

Kompasrosen på sydgavlen blev benyttet så sent som i vinteren 1939-40. Efter en periode med østlig storm og frost, var syd- og til dels østfacaden iset til i 10-15 cm. tykkelse. Mildere vejr indfandt sig, og min far og en kollega gik i gang med at hugge isen af væggen. Pludselig løsnede isen sig, og kollegaen, der ikke nåede at flytte sig, blev »begravet« i isklodser og ret svært skadet.

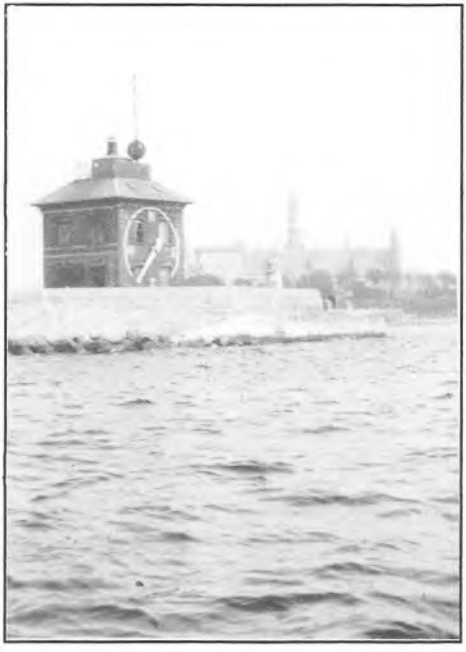

Karantænebygningens sydfacade med den store kompasrose. Bemærk flagmasten med kuglen. Udateret fotografi.

Karantænebygningen på søndre havnemole fotograferet i februar 1937.

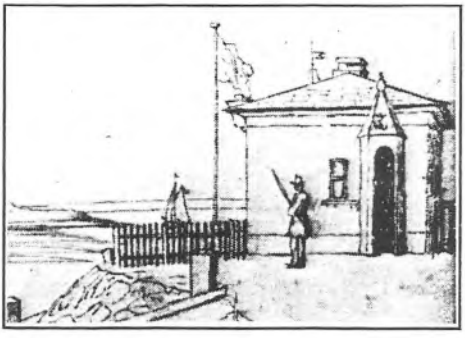

Det første karantænevagthus tegnet af J. Fr. Dam under krigen 1848-51, da det husede en midlertidig militærvagt.

Lokalhistoriske Noter

Ny bog af Laurits Pedersen.

Selv om vor store Helsingør-historiker Laurits Pedersen døde i 1940, er det et faktum, at museet i november 1992 kan udgive Laurits Pedersens tillæg nr. 2 til det berømte tobindsværk »Helsingør i Sundtoldstiden«. Takket være dr. phil. Henning Henningsen er det nemlig lykkedes museet at finde Laurits Pedersens manuskript til »*Tillæg II. Oversigt over Kilderne til Helsingørs Historie, samt Kildehenvisninger og Noter til Helsingør i Sundtoldstiden.*« som man vidste var lavet, men mere eller mindre havde opgivet at finde. Laurits Pedersen havde i sin tid søgt Carlsbergfondet om penge til udgivelsen og fik da også bevilget de 2000 kr. man dengang kunne klare en sådan sag for. Da pengene af gode grunde aldrig kom til udbetaling, søgte museet Carlsbergfondet om penge til værket, dennegang et noget større beløb svarende til, hvad det idag koster at trykke tillægget. For en sikkerheds skyld blev fondets gamle bevilling til Laurits Pedersen vedlagt, og sandelig om ikke museet fik de nødvendige midler. Således har både Henning Henningsen og Carlsbergfondet en stor del af æren for at de længe savnede kilder til hovedværket om vor bys historie endelig kan udkomme -med godt 40 års forsinkelse. Tillæg nr. 1 er som bekendt registerbindet (udg. 1931) til Helsingør i Sundtoldstiden, en stor sjældenhed i dag og særdeles kostbar i anskaffelse, når den ellers er til at købe i antikvariaterne.

Nordsjællands Margarinefabrik.

Et herligt stykke typografisk kunst dukkede forleden op i museets arkiv, nemlig et af datidens så typiske fakturaer med en tegning af den pågældende virksomhed, gerne i et vildt overdrevent fugleperspktiv. I dette tilfælde drejer det sig om Valentin Petersens margarinefabrik, som lå på hjørnet af Strandgade og Hovedvagtsgade, dér, hvor købmand Bengtsson og Berthelsen læse i dag holder til. Margarinefabrikant Valentin Petersen opførte hoved-

parten af bygningerne til sin fabriksvirksomhed i 1898 efter at have købt kommandørkaptajn Sneedorffs gamle nu fredede ejendom, Strandgade 53. Bortset fra at margarinefabrikken forlængst er lukket, eksisterer bygningerne i bedste velgående. Ja selv den herlige port og det ikke mindre charmerende pakhustårn. På det store baghus (midt i billedet) kan man stadig, som et minde om den første ejer læse navnet Snedorffgaard, omend Oét er faldet af. Det prægtige kastanietræ, der i dag er en pryd for det ellers lidt kedelige gadebillede eksisterer endnu, omend den har fået en lidt kraftig beskæring. Det kan til gengæld forlænge kastaniens levetid, så vi kan glæde os over den mange år endnu. De osende fabriksskorstene på tegningen var tegn på effektivitet og stor produktion på virksomheden. Jo mere røg jo bedre; det var i de gode gamle dage, da forurening endnu var et ukendt begreb. LBM

Laurits Pedersens arkiv.

Laurits Pedersens store arkiv, som i dag befinder sig på Helsingør Bymuseum er nu blevet lettere tilgængeligt for forskere og andre interesserede. I forbindelse med føromtalte tillæg nr. 2 til hans værk »Helsingør i Sundtoldstiden« har museet udarbejdet en registrant over det meget omfattende arkiv. Laurits Pedersen fik jo bevilget en pæn sum penge til udarbejdelsen af »Helsingør i Sundtoldstiden«, hvorfor han kunne tillade sig at have medarbejdere til at udskrive store dele af Helsingørs tingbøger, skøde- og panteprotokoller, brandtaksationer, nærings- og grundtaksationer, borgerskabsprotokoller, og meget mere fra Lands- og Rigsarkivet i København. Således kan brugen af Laurits Pedersens arkiv spare mange rejser til København. Registranten er kun fremstillet i få eksemplarer, men ligger på museet og på hovedbiblioteket i Helsingør til fri afbenyttelse. Det må dog siges, at arkivalierne kun kan benyttes på museet efter nærmere aftale.

Det ferske Springvand ved Helsingør Havn, eller historien om løven uden hoved.

I 1990 skrev dr. phil Henning Henningsen og museumsinspektør Lars Bjørn Madsen bogen om det herlige lille løvemonument på den nuværende Wilbroe Plads ved havnen. I bogen, som forøvrigt stadig kan købes for en ringe sum på Helsingør Bymuseum, kan man læse alt om billedhugger Peter Jochumsens værk, som han lavede i 1829 på bestilling af Helsingør Vandkompagni, der med et uventet overskud i kassen ønskede at skænke Helsingør et monument til zir for byen. Løvespringfontainen er indgående beskrevet i bogen, hvor der også tydeligt bemærkes, at løvens hoved virker unaturligt i forhold til resten af figuren, men nærmere forklaring kunne på daværende tidspunkt ikke gives. I sine velmagts dage på pladsen foran Øresunds Toldkammer spyede løven 3 vandstråler ud af sit åbne gab. Ved en nærmere undersøgelse af løvehovedet i forbindelse med restaureringen af monumentet, kunne der ikke ses spor af de 3 vandstrålerør, som måtte have været i løvens gab, og det var jo besynderligt. Var historien om de tre symbolske vandstråler blot fantasi?

Museumschef Kenno Pedersen kom med svaret for kort tid siden. I forbindelse med andet arbejde, har han længe været i gang med at læse alle numre af Helsingør Avis fra 1920'erne, og her fandt han i avisen fra den 23. september 1926 følgende notits:

»Den skamferede Løve paa Havnepladsen har faaet en Hætte paa for at skjule det begaaede Hærværk. Hidtil er det ikke lykkedes at finde den bortførte Del af Figuren.«

Den 6. oktober 1926 fik avisens læsere lidt mere at vide:

»Løvemonumentet ved Havnen er i Dag bleven besigtiget af Kgl. Bygningsinspektør Magdahl Nielsen, der som Sagkyndig vil bistaa Havne-

raadet med Tilvejebringelsen af et nyt Hoved i Stedet for det bortførte. Det er ikke, trods mange Anstrængelser, lykkedes at faa den bortførte Del af Monumentet tilbage. Man har haft nogen Mistanke til et Selskab af oprømte Svenskere, som forlod Havnen i Baad, men der er heller ikke kommet noget ud af det.«

Ja, sådan kunne det gå, også dengang »i de gode gamle fredelige dage«, og så ovenikøbet med mistanke til fulde svenskere!

Det er samtidig historieskriverens lod, at få sådanne nye revolutionerende oplysninger efter at historien forlængst er skrevet og udgivet i bog- eller artikelform. Det er blot ærgerligt. Men så kan man altså vælge at fortælle dette blads læsere den rigtige historie om det mystiske løvehoved, som ikke rigtigt passede til resten af Jochumsens monument.

Enden på historien blev, at arkitekt og havneråd blev enige om, at der skulle fremstilles et nyt løvehoved. Avisen fortæller intet om, hvem der udførte det ny hoved, endsige om der overhovedet var belæg for den udformning, som det fik og dermed har den dag i dag. Man kan forestille sig, at kopien er lavet ud fra de fotografier, som fandtes af løven; den er i hvert fald foreviget på et postkort omkring 1915. Ser man nærmere på dette og sammenligner med det nye hoved, synes der at være væsentlige forskelle, særligt ved manken. Det ny løvehoved blev sat på den skamferede løve i maj 1927. Allerede dagen efter var hovedet nær meldt stjålet igen, men Helsingør Avis bragte den 7. maj 1927 forklaringen:

»Folk, som gaar og kigger efter det nye Løvehovede, mener at der nu igen er En, som er rendt med det. Dette er imidlertid ikke Tilfældet, men naar den stakkels Løve paany præsenterer sig hovedløs, er Aarsagen, at man er ved at foretage Reparationer af Vandledningen, som fører til det lille Monument, hvilket kunde tyde paa, at Løven atter kommer til at vise sig som Vandkunst, hvad den jo var i gamle Dage.«

Nu må vi så håbe, at den hele og sande historie om løvespringvandet på Wilbroe Plads er fortalt.

Lars Bjørn Madsen.

Efterlysning

Museet er i gang med en pendlerundersøgelse og vil derfor gerne i forbindelse med Dem, hvis De er en af de daglige rejsende mellem Helsingør og Helsingborg, for at høre nærmere om Deres rejsevaner, færgevalg og lign.

Ring venligst til Kirsten Aagaard på Flynderupgaard Museet, tlf: 42 23 56 20, man, og tirs-torsd. kl. 10-13 for nærmere aftale.

Værtshuset »Risbergs Kælder« og navneforandringen til »Nordstjernen«.

af Benny W. Hobel.

»Risbergs Kælder« var opkaldt efter ejeren, der boede i Hestemøllestræde. Som mange andre værtshuse, havde det et øgenavn, som var kendt rundt omkring i byen. Navnet var »Røven« eller »Røvens Kælder«. Stampublikum var de fastboende i Helsingør og de tilrejsende svende og fiskere fra Snekkersten, Skotterup og de små samfund omkring Helsingør.

Restauratøren var meget ked af øgenavnet og ville gerne give værtshuset et bedre navn i folkemunde. Han fandt da på det nye navn »Nordstjernen«, men gæsterne brugte stadigvæk øgenavnet »Røven«.

Hvordan kunne han ændre gæsternes brug af øgenavnet?

Restauratøren fik en god idé, syntes han. Alle stamgæsterne blev inviteret til at drikke og spi-

se til den lyse morgen i værtshuset, under den forudsætning at »Røven« og »Røvens Kælder« ikke blev brugt mere.
Gæsterne kom for at drikke »Gravøl«, og restauratøren var glad men bekymret over det store antal »inviterede« mennesker. Der blev drukket og spist, og værtshuset blev »tørlagt og tømt«.
Ud på de små timer skulle man hjem, og Carl Peter Hobel, som var en af de mange gæster, kom med dette kvad:

Nu er fadet tomt,
tappen er tør,
og så kalder vi beværtningen
ligesom før.

Restauratøren blev naturligvis sur, da den indgåede aftale var brudt og værtshuset tørlagt. Mange penge var spildt. Politiet blev tilkaldt, så den offentlige ordenshæver kunne indskærpe, at man ikke måtte bruge de kendte øgenavne mere.
Politiet kom, og alt faldt til ro igen. Da Carl Peter Hobel skulle gå fra værtshuset op til gaden, vendte han ryggen til restauratøren, bukkede sig ned, og med hånden et bestemt sted, sagde han: »Det klør i Nordstjernen«.
Restauratørens forsøg med at fjerne øgenavnene mislykkedes, men stamgæsterne havde haft en fornøjelig aften og nat.

Haver søges.

Forleden kom et brev til museet, som vi gerne vil besvare fyldestgørende, men det kræver hjælp fra Museumsforeningens medlemmer.
Brevet kom fra en gruppe museer i Danmark, der er gået i gang med at indsamle viden om ældre haver i hele landet. De har blandt andet bedt alle landets museer om at give oplysninger om de typiske ældre haver, som måtte findes rundt omkring.
Helsingør Kommunes Museer er således også blevet bedt om at bidrage hertil ved at indsende en liste over ældre haver i Helsingør Kommune.
Over 60% af den danske befolkning har have, men der er kun udført ganske få kulturhistoriske undersøgelser af almindelige menneskers haver. Vi er derfor interesserede i at indsamle viden om de gamle haver, der endnu findes. Det drejer sig om små og store landbohaver, byhaver, villahaver, parcelhushaver o.s.v. Sagt på en anden måde: Almindelige menneskers haver, der på en eller anden måde er typiske for en tidsperiode, en egn, for et kvarter, et erhverv eller lignende.
Derfor har vi brug for hjælp fra Museumsforeningens medlemmer.

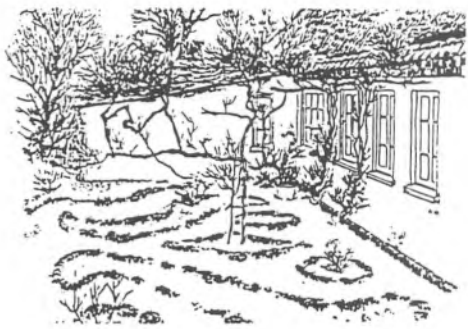

Husmandshave fra 1906 med snoede gange og klippede buxbomhække. Blot et eksempel på prydhaven; et andet sted er køkkenhaven med de mange nytteplanter måske bevaret.

Hvis De kender til en have, der på en eller anden måde er typisk, så fortæl det til os. Så vil vi videregive oplysningerne til dem, der står for indsamlingen. Vi har brug for at få adressen, hvor haven ligger, navnet på ejeren, samt hvilken type have, der er tale om. Vi vil også gerne vide mere om de forskellige slags havepynt, der er blevet brugt her på egnen. Så hvis De ved noget -lidt eller meget- om disse ting, så ring, skriv eller henvend Dem til museumsinspektør Anne Majken Snerup Rud, der lettest træffes på Helsingør Bymuseum, Hestemøllestræde 1, 3000 Helsingør, tlf: 49 21 00 98, -og hellere i dag end i morgen, da vi har fået meget kort frist til dette indsamlingsarbejde.

AMSR

Lidt om Sophienholm ved Øerne.

af landsretssagfører Ole S. Thamsen

Når man kommer kørende fra Helsingør gennem Teglstrup Hegn ad landevejen til Esrom, er der en sidevej til venstre lige efter skoven, og denne vej, som fører til Gurre hedder Rødegaardsvej.

Den første ejendom til venstre, nr. 1, er en villa opført for ca. 40 år siden af gas- og vandmester H. M. Bastiansen. Der er en lille sø på grunden, og da Bastiansen var travsportsmand, lod han opføre en stald til travheste, som han trænede ved at køre rundt på landevejen.

Den næste ejendom, nr. 3, matr. nr. 6c af Hornbæk By, er en gammel trelænget bondegård med rødkalkede mure og stråtag. Den hedder Sophienholm, tidligere kaldet Sophiendal. Den har et jordtilliggende på ca. 20 tdr. land og blev oprindelig drevet som landbrug.

Gården blev i 1923 købt af handelsmand Niels Peter Nielsen og i 1938 af gårdejer Hans Peter Nielsen, som var den sidste der drev landbrug med grise, lidt heste, samt korn- og kartoffelavl på den lidt grusede jord med den lille sø på marken ved Teglstrup Hegn. Derefter kom der i 1955 en meget kendt ejer, nemlig inspektør Aage Kristensen fra godsejer Hasselbalchs store gård Borupgaard ved Snekkersten.

Han nåede aldrig at få sat gården i stand, fordi han var så kendt som landmand, at han havde flere gårde at passe, og fra 1957 engagerede grosserer P. M. Daell ham til at passe Kokkedal Slot og alle de store jorder, der lå deromkring. Siden har han været forpagter af slottets jorder, i de senere år ejet af Hørsholm Kommune.

Han solgte derfor i 1959 til salgschef Joan von Scholten, som var en efterkommer af den berømte guvernør over de vestindiske øer og som smykkede sine vægge i stuehuset med malerier af guvernøren og hans samtid. Derefter blev gården i 1961 solgt til Grethe og Ole Thamsen, som lod hele gården ombygge og bygningerne indrette til kursusejendom og bolig, medens landbruget blev drevet af forpagteren på Nygaard.

Familien Thamsen fik dog lejligheden til i samarbejde med forpagteren at skaffe de første store arealer til majsdyrkning i Nordsjælland. Vi kørte til overgartneren på Knuthenborg på Lolland, hvor vi købte for 26000 kr majsplanter, som på lastbiler blev kørt herop og derefter straks udplantet ved hjælp af en sindrig maskine som var købt til formålet.

Det var en lille vogn, der blev trukket af en traktor, og der var to sæder på vognen helt nede ved jorden. Foran sædet var en plov, som skar en plovfure i jorden, hvori der i hast skulle sættes planter altimedens vognen kørte, og bagefter trak man en slags harve med skovlblade, som lukkede plovfuren henover de nyplantede majs, der efterhånden kom til at dække omkring 18 tdr. land.

Falcks redningskorps kom med vandkanoner for at pumpe vand op af søerne til en nødvendig kunstvanding af de nysåede arealer, som også fik en ordentlig omgang NitroPhoska.

Der var landmænd, som bare høstede majs med maskiner for at få ensilage til at fodre køerne, men vi fik skolebørn fra Nygaard til at plukke med håndkraft og solgte derefter til Irma.

Det hele gav et smukt underskud, men det var jo også blot et forsøg, som blev gentaget her og andre steder.

Der blev foretaget ombygning af huse og stalde, begyndende med stuehuset, som blev fornyet. Da de to badeværelser og et køkken skulle have indlagt vand, blev der foretaget en såkaldt artesisk boring, og vandet renset i et renseværk installeret i grisestalden. Vandet i den gamle brønd var sundhedsfarligt, idet afløb fra køkken og WC gik ud i gården ved siden af brønden, hvorfor vi nedgravede en septictank og to lange rør ud over marken ned til to fascíner med kampesten. Mærkeligt nok fandt den tekniske forvaltning i Tikøb ikke at det var nødvendigt; man kunne jo blot have lavet afløb til de to søer i området. Hvordan mon den nye

miljølov ville se på dette?

I den store heste- og kostald på ca. 200 kvadratmeter, lagde vi fliseguly med gulvvarme, og væggene blev beklædt med træ efter tegninger af arkitekt Alfred Hjorth Andreasen, som var lærer ved skolen for indendørsarkitekter og chefarkitekt for Handelsbanken, samt tidligere medarbejder hos stadsarkitekten i Göteborg. Det drejede sig om kæmpestore Kalmar-brædder, som blev sat på kant i et specielt mønster, og hele rummet blev beklædt op til kippen, da tagkonstruktionen var blotlagt. Det blev nødvendigt at indforskrive de sidste virkelige skibstømrere, som fandtes på Helsingør Værft for at få lavet dette arbejde.

Det færdige resultat blev beundret under alle de små og store møder, som jeg havde for Byggesocietetet og Handelsbanken, samt kreditforeninger og ejendomsselskaber m.m.

Den berømte godsejer, kaptajn Frisk fra Örmanäs Slot i Sverige udtalte, at han ikke selv havde så flot et rum, men at hans forfædre i Norge og Sverige havde bygget sådan. Rummet blev flittigt benyttet. Således havde vi undertiden 50 gæster den ene uge og 50 den næste til møder, middage, foredrag m.m.

På en måde var Sophienholm således forbilledet for de senere kursusejendomme i Nordsjælland, hvor det jo nu er skik og brug at indbyde til middag eller frokost med tilhørende foredrag eller anden kursusvirksomhed.

Da vi efter nogle år måtte opgive stedet, flyttede vi til Vedbæk Strandvej 440 og overlod ejendommen til pastor emeritus Børge Hjerl Hansen, som forlod en meget stor menighed ved Messiaskirken i Charlottenlund.

Hjerl Hansen-Fonden drev en stor friluftsudstilling på Hjerl Hede i Jylland, og der var der får; så selvfølgelig skulle pastoren have får med til sit nye landsted. Disse blev så lukket inde i haven, som var indhegnet ned mod skoven. Den fine have, som arkitekt Arne Levin havde anlagt, blev spist af fårene, men udsigten til skoven tog jo ingen skade af denne behandling. Nær skoven ligger iøvrigt en lille sø, hvor skovens dyr har mulighed for at drikke. Heri havde forpagteren i sin tid udsat krebs, men de er nok væk forlangst.

Det fine træværk i hallen fik en hård medfart, men blev dækket af store malerier med kirkelige motiver. Ingen af os har siden gæstet huset. Efter præstens død i 1976 fik dyrlæge Svane og hans hustru Annette et dejligt hjem på gården.

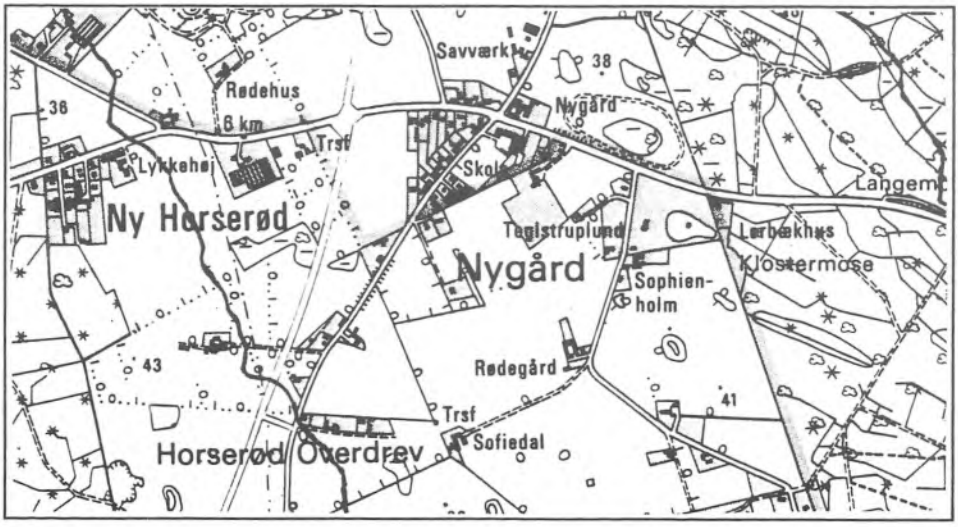

Kort over Øerne med Sophienholm. Geodætisk Institut 1970.